

مستطابق

محل مطبعه و اداره :

جفال اوغلنده امنيت

صندوغى جوارنده

شنگول يقوشنده

۲۲ نومرو

اخطار :

مسلكمزه موافق آثار

جدید مع الممنونیه

قبول اولنور

درج ایدلمه یں آثار اعاده اولنماز

دیده ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، و سیاست و بهالخاصه احوال و شئوہ اسلامیه در بحث ایرر و هفته ده بر نشر اولنور .

صاحب و مؤسسلری :

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

قیرلہ دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی

۲۰ غروش فضله آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

آبونه بدلی

سنه لکی	التی آیلانی	غروش
۶۵	۳۵	۳۵
۶۰	۳۰	۳۰
۱۷	۹	۹

ممالک عثمانیه ایچون

روسیه

سائر ممالک اجنبیه

عدد : ۱۱۳

۳۰ شوال پنجشنبه ۲۱ تشرین اول ۳۲۶

بشنجی جلد

دارالخلافة ده معارف ابتدائية

نك

مالی و صورت اصلاحي

— ۱ —

مقدمه

دارالخلافة اهالی مسلمة سی بیننده امر جلیل معارفك نشر و تعمیمی مسئله معتنا بهاسی سنه رجه ملت نخبیه عثمانیه اوزرینه بر كابوس بلا کی چو كرك وادی انقراض واضع حلاله سوق ایدن وجهت جامعه اسلامیه اقتضاسنجه بتون عالم اسلامیتك انحطاط الیمنی موجب اولمش اولان دور استبدادی تا كو كندن قلع وقع ایدرك ترقیات عالییه کسب استعداد ایلیمی شوكت و عظمت سابقه سنی اعاده یه چالیشان یکی ترکیه ایچون اك مهم و حیات مملکت و عالم اسلامجه اك بیوك مسائلدن در .

دور منحوس استبداد اك مدهش واك بیوك ضربه یی معارفه اورمش و تشنگان علم و معارف درلو درلو مضالم و اعتسافاته هدف اوله رق کالای علم و معرفت رینی بازار رواج و موقع استفاده یه وضع ایتمکدن منع اولمشدر . واقعا حکومت مستبده کافه شعبات دولته ایصال دست تعدی ایتمش ايسه ده اك زیاده زبون قهر و تدمیری اولان ینه معارف اولمشدر . چونکه بویه جه حرکت ایلیمی ده کندی منافع خسیسه سی اقتضاسندن ایدی . زیرا ملت نخبیه عثمانیه نك معارفك ترقیسی ايله یوما من الایام تنویر افکار ایلیرك اصول استبداددن تخلص کریبان ایلیرك وسائط و وسائله توسل ایلیمی درکار ایدی .

لکن دور استبدادك ایدی مظالم و اعتسافاتنده بتون افراد ملت زبون قالمش و عثمانلیق نام میجلی طاشیان بالجه ملل واقوام شو ازله نك نتایجی حس ایتمکده بولمش ايسه ده شو وادیده اهالی مسلمة ايله غیر مسلمة اراسنده بیوك بر فرق کورمه مك قابل دکلدر . زیرا اهالی غیر مسلمة حقنده اجرا اولنان تحکم و استبداد ظاهری بر صورتده وقوع بولوب نیجه ظلم و استبداد بونلرک مغنویاتنه ، افکار و حسیاتنه و قلب و روحارینه قدر تأثیرات سمنا کنی اجرا ایدم میوردی . مداخلات اجنبیه یه محل ویرمکدن دائماً خوف و اندیشه ایدن و تبعه غیر مسلمة سنی دول معظمه نك تحت حمایه سنه رسماً بيله ترك ایتمش اولان حکومت مستبده بونلرک کلیسارینه ، آیین دینی لرینه ، لسان لرینه ، مکاتبه ، ادبیاتنه پك او قدر مداخله ایدم میوردی . بونلرک دوچار اولدقاری مظالم و اعتسافاتك آثار مخربه سی مادی بر صورت کسب ایدم رك قبلرینه قدر نفوذ ایتمه مش اولد یغندن ادرا کيله مشرف و مباهی اولد یغمز شو دور دل آرای حریتده از زمان ایچنده کندیلرینی طویلا یه بیلیرلر .

اهالی مسلمة یه کلنجه نیجه ظلم و اعتساف بونلرک تا اعماق قبلرینه قدر نفوذ ایتمش اولد یغندن بونلر ماده ، معنا ، جسماً و قلباً متضرر اولمشدر .

حالبوکه عموم ارباب فنك تسلیمی وجهله کره ارض بدایت تگوننده مایع ناری حالتده اولد یغندن اوزرنده هیچ بر جسم حیاتی نك بولونمی قابل دکلدی . بناء علیه بر شیتك یوقدن وار اوله میه جنی اساسی قبول ایدن ارباب فن قوه حیاتی یه ده بعض شرائط تحتنده قوه طبیعیه دینان قوتك کوستردیکی بر شکل مخصوصدن عبارت عد ایتمکده مضطر قاله جقلری شبه سزدر . اشته بو نقطه لر مرتبه یقینه واصل اولونجه بتون کائناتك منشأ و منتهای و اساس وجودی اولان قوه معظمه نك ؛ طبیعیتك دیدکری کی بی حس و بی شعور اولد یغنی بو عالی قوانین و شرائط طبیعیه نك الجا آتسه توفیقاً مجبوری و بلا محاکمه تگونن ایتمدیکنی اکلارز .

مادامکه بوقوت اجسام عضویه دینان اجیزه مخصوصه یه تعلق ایدنجه اراده ، محاکمه ، علم و حکمت و الحاصل حیات و یا آثار روحیه کی اشکال و خواص ابراز ایدیور . بو خواصك اساسی او قوتده موجود اولق طبیعیدر . بو حالده اراده نك ، محاکمه نك ، علم و حکمتك و الحاصل قوه حیاتی و یارو حیه نك منشأ اصلیمی ، منبع کلیسی ده او قوه معظم اولمش اولور . قوه حیاتی و یارو حیه نك تدقیق اساسنه عائد اولان اشبو مسروداتدن چیقاریله جق نتیجه حقیقه شودر که :

بو کائنات ؛ ازلی وابدی ، حیات ، علم و حکمت ، اراده و قدرت کلیه کی اوصافی و عالمده قوت نامنه کورولن هر شئی جامع بر قدرت معظمه نك کندی اراده کلیه سیله میدان قویدینی بر شکل مخصوصدن عبارتدر . اشته بتون کائناتی محیط اولان او قدرت معظمه نك تماماً صفات آلهیه ايله متجلی اولد یغنی کورولور . بو افادات ايله جناب حقك وجود صمدانیسی اساسی فته ابتنا ایدم جك اعتراضاته قارشو دخی و افتخاً اثبات ایدم دیکنی کی عالمده وجود ده جناب حقه خاص اولد یغنی و عموم کائناتك موجودیتی ، موجودیت آلهیه داخلنده و آندن صادر بولون دینی ده اثبات ایدمش اولور .

بتون دینلرک اس اساسی ده بودر . بو اساس نظر محاکمه اوکنده تظاهر ایتمکدن صکره دینك ، بشریته تعلیم ایتمدیکنی معتقدات سائره فنك ابداعاتیله پك قولای توفیق و محاکمه ایدم بیلیر . فقط بو مقاله ده کی مقصدم بالکمز « وجود آلهی » صد دنده سرد مطالعات ایتمک و بو مبحدده بتون اساس محاکماتی ؛ اک حقیقی بر معیار اولان فن نقطه سنه استناد ایتدیرمک اولد یغندن مباحث سائره یی ترك ایلورم . اعصار سالفده یتیشن علمای دینك ، معتقدات دینی یی زمانلرینك ترقیات فیه لری نسبتده دلائل عقلیه ايله اثباته صرف ایتمدکری هممات نظر دقت اوکنه کتیر بیلیر و بو کون مذاهب سائره یه منتسب جرائد و رسائل دینی ده دخی مادیونك هجوم لرینه قارشو دینك مدافعه سی یولنده هر کون ستونلر طولوسی یازیار یازلد یغنی خاطر دن چیقارلما زسه شو سطرلرک محترم غزته کزده بر موقع قبول بوله جغنی و مادیونك فته مستند نشریاتنه قارشو ینه فن سلاحیله دینی مدافعه نك اهمیتی تسلیم بیور یله جغنی امید ایدم .

جمال

بالیه

مجرد بحق اداره مشروطيته مالك بولنان حر ملته لایق بر صورتده تنسيق ایدلمش اولان معارف عمومیه واسطه سیله قابلدر .

برده معارف مسئله سی یالکیز استانبول اهالیسنه و حتی بوتون عثمانلیغه عائد بر مسئله اولمایوب ، فوق التصور بر ماهیت وعظمتی حائر در . تقریباً ۳۵۰ میلیون مسلمینی محتوی بولنان بوتون عالم اسلام بو مسئله معتبره سیله علاقه دار بولنیور . آلتی یوز بو قدر سن دن بری سینه حیت وشجاعتی اجانبه قارشی کره رک خارجدن وقوعبولان بالجمله مهاجماتی دفع وبلاد مقدسه اسلامیه بی قانلری بهاسنه حفظ ایتمش اولان عثمانلیلر نظر اسلامیتده فوق العاده بر علویت وقدریت قازانمش اولماقله برابر پایتختلری مقرر خلافت عظمی اولدینی ایچین دائماً عالم اسلامجه بر کعبه آمال و برمنع فیض وعرفان عد اولونا ککشددر . آفریقانک ، آسیانک والاصل بوتون عالم اسلامیتک علما وفضلائی ذوی الاحترامی و قتیله بومرکز خلافتده پرورشیا ب فضل وکمال اولمشلرددر .

دور مسعود حریت ککنجه فرانسه انقلاب کیری خریستیان دانه نه قدار بر هیجان واحتساسات شدیدینی موجب اولمشسه انقلاب عمانی بر این اساس لایحه اومرتبه ودها زیاده هیجان وتحساسات شدیدینی جالب اولمشدر . علما وحکاماسنک ومشاهیر ادباسنک افکار وحسیاتنه منجذب وتایید ایتمش اولان ملل غربیه فرانسه ملته حقوق بشریه بی بخش ایدن انقلاب کیردن صوکره فوق العاده غلبانه ککش وچشم بصیرت وعبرتلی ناصل (پاریس) ه منعطف ومنجذب اولمش ایدیه بوقادار روابط مادیه ومعنویه ایله عثمانلیغه مربوط بولونان عالم اسلامیتده احرار عثمانیه رفع لوای حریت ایدینجه چشم امید وانتظاری مرکز خلافت اولان استانبوله منعطف اولدی . روم ایلیده حرکت ککش اولان بکی بر جریان عمان خروشان کبی جوشه کله رک بویوک بویوک طالع لاله قفقاسیه سلسله چپالی ، قیرغیز صحرای کیری ، نیل علیا وسودان وادیلرینه قدار افراد ملت آره سنده افکار جدیده واحتساسات عالیه اویانیدردی . هرکس کندیسنده بر حیات نوین ، بر صفای قلب بولدی . وبو محسوسات عالیه نتیجه سی اولاراق برغدا صاف وتازه ایچین مقرر خلافت نصب انتظار امید ایتدی .

تشنه علم ومعرفت اولان طهرانی برکنج روحنی آزن ، دردینه بر چاره آرامق نیتی ایله شدرحل ایدره رک در سعادت ماشیا کلوبده بوراده تحصیل علم وعرفان ایچون بر مکتب تحریری سوداسنه دوشمسی ، الحق شایان تقدیر اولماقله برابر ، عالم اسلامک در سعادتله یک قوتلی معنوی رابطه لاله مربوط اولدینجه بر دلیل جلی دکلیدر ؟ الیوم تحصیل علم ومعرفت سودا سی ایله بلاد اسلامیه نک هر طرفدن استانبوله آقین آقین کلکده وبلاد مذکور نک هر طرفدن معلملر وکتابر طلب ایدیلیمکده در .

ایشته کتب تاریخیه خطوط زرین ایله مسطور اولدینی اوزره الی یوز سنه دنبری اسلامیتی محافظه وشان علویت نشانی اقطار جهانیه قدر اعلا بولنده ایشار نقدینه وجود وتبناه قومیت ایتک درجه سنه

قوای معنویه ومادیه لرینه خل طاری اوله رق بولنده فکر تشبث ، فعالیت ، عزم ، متانت ودها بوکبی سنجایی عالییه استعداد وقابلیت بر اقله منه حصر مساعی ایدلمش ، حالبوکه دور حریتک بتون افراد ملته کناد ایلدیکی میدان وسیع مبارزه ده بوکبی اوصاف عالیه و برکزیده دن استبدادک نتیجه مؤلمه سی اوله رق محروم قالمش اولان بر عنصرک مغلوب اوله جفی درکاردر . بناء علیه اهالی مسلمنه ایچون بوکبی محاذیر و عیوبانک بر آن اول برطرف وازاله ایدلمسی بر مسئله حیاتیه در . بو ایسه یالکیز متین وصاغلام اساسلر اوزرینه تنسيق ایدلمش منتظم مکتبدر وجوده کتورملک واطفال وطن بومکتبلرده صورت جدیده ومکملده تعلیم وتربیه اولنق صورتیه حاصل ایدیله بیلور .

شوراسی شایان قید وتذکاردرکه بونجه فداکارلقلر اختیاریه الله ایدلمش ، ملته وعالم اسلامیه برچوق امیدار بخش ایدلمش اولان مشروطیت عثمانیه نک بقاودوامی ودرجه تکامله سعودی ، مجرد معارف عمومیه نک متین وحقیقی اساسلر اوزرینه وضع وتأسيس وتحکیمه منوطدر .

شوراسی پیش نظر وتأمله آلمی درکه انقلاب عثمانی بر انقلاب فکری اولیبوب عسکری ، سیاسی وبناء علیه صرف خواصه مخصوص بر انقلابدر . صنوف وطبقات ملت ایسه اسکی حیات وافکارنده بردرام اولدینندن بو کیفیت مستلزم تحذر والحق شایان تفکردر . اهالینک شمعی حریت ومشروطیت قارشواظهار ایتمکده اولدینی حسیات واحتساسات علویه محضا سنه لدنبری زبون پنجه ظلم وقهری اولدینی استبداد حقنده بسلیکی منافرت وانفعالاتدن منبعث اولوب بو ایسه الی غیر نه پایه تمادی ایلیه جک وماتک تا اعماق قلبنه قدر کوک صاله جق براساس قوی وزوال ناپذیر دکندر وسهل الاندراس وتزلزلدر . زیرا عوام ناسک اوهام وتخیلاتجه حریت ومشروطیت الیوم فرعون قارشو حضرت موسی علیه السلامک ید بیضاسی حکمنده در ، عوام ناس عصرلردن بری معارفک دوچار اوله کلدیکی بالجمله درد واحتیاجاته حریت ومشروطیتدن چاره عاجل بکله یور . بونک حصولی ایسه قریب بر زمانده ممکن اوله میه جئندن یوماً من الایام بو حالدن عوام ناس یأس وناامیدی یه دوچار اوله جقدر . بونک ایچون عوام ناسک افکار وحسیاتی بر آن اول تنویره چالیشملی یز . بوده معارف عمومیه نک متین ومنظم اساسلر اوزرینه اصلاح وتنسيقنه وابسته در . بر کره افکار عمومیه تنویر ایدیلنجه اهالی حریت وشرو طیتک فوائد ومحسناتی ، وظائف مدنیه نک صورت ایفاسی نه دن عبارت بولندینقی فهم وادراک ایلده جکی کبی ، مشروطیتک موافق مشروعیت وهردرلو ترقیات وتکاملاته مظهر اولق ایچون یکانه طریق سلم وسعادت اوله جفنی ده بالذات تقدیر ایلده جکدر .

بناء علیه معارف عمومیه نک معقول ، جدی ومابه التطبيق اساسلر اوزرینه تنسيق وتشکیل درجه وجوده در . حریت ومشروطیت شانلو اردو طرفدن احرار ایدلمش ایسه بقا ودوامی ، محافظه وتحکیمی ده

وارنجه به قدر يك چوق فدا كارلقلر اختيار ايتمش اولان عثمانلور بعدما دخي حفظ شان وشرف ومحافظه وقع وحيثيت ايچون عالم اسلاميتك پيشرو ومقتداسي اولق ايستلر سه اشده احتياج ايله محتاج اولديغمز معارف اسلاميه نك ترقى وتعاليسنه خدمت ايتك صورتيله مغبوط جهان اولمغه جهد وغيرت ايلمليدزلر. بو خدمت فاخره ايسه يالكز عالم اسلاميه دكل، بلكه عالم انسانيته ده راجعدر. زيرا اسلاميت اليوم انسانيتك بر قسم مهمنى تشكيل ايدىور، بوايسه كرك درسعادت وكرك بالعموم طشره مكاتب ومعارفك عم تربيه اطفال اصول وقواعدينه موافق، متين ومحكم اساسلر اوزرينه ترتيب وتنسيقدن عبارت در وشو حقيقت «كالشمس في وسط النهار» ظاهر وعيان اولمغه محتاج ايضاح دكلدر.

احمد آقايف

جانت مسئله سنه دأر

۱۰۷ نومرولى «صراط مستقيم» ك شئون قسمنده جانت حادثه سندن بحث ايدهر ك، بالاخره بوكا دأر معلومات مفصله وبره جكمزى وعدايله مشدك. ايشته بوكون اوو وعديزى يرينه كتيريورز. آشاغى به درجيله كسب شرف ايلديكمز بك قيمتدار مقاله، آفريقاى عثمانى في الكايفي تدقيق ايتمش اولان، الكايفي بيلهن پارلاق مستملكات ضابطلر مزدن جاي بك افنديك اثيريدر. جاي بك افندي، مرحوم رجب پاشانك طرابلس غرب والى وقوماندانلى انساننده (غات) قائم مقام وقوماندانلقنده بولمش، طرابلس غربك هينترلاندنده الك مهم بر صرکز اولان (كاوار) ك اشغالنه امور ايديش ودايما فرانسز مستملكات عسكرى وملكى امور لريله تماسده بولنه رق، فرانسه نك شمالى آفريقا وصحراده كى سياست مستملكاتى ياقيندن تعقيب ايله مشدر. جاي بك شمدى مجلس مبعوثانزده فزان مبعوفى بولتيورلر.

جاي بك اشبو مقاله سى، اويله آثار اجنيه دن ترجمه وياطوپلامه صورتيله وجوده كتيريش آثار مقلده دن اولايوب، كوريش لرلر وآملر ويشانلش احوال اوزرينه قلمه آلمش بروثيه مهمه در. بناء عليه قاره لر يزك بومقاله يى لزومى درجه سنده براهميله مطالعه ايدهر جكلرينه. ومحررينه متشكر قالا جكلرينه كماليله امينز.

وضعيت جغرافيه — جانت بش قريه دن مركب برواحه نك اسميدر. بو واحه غاتك جنوب جهتدن باشليه رق شمال غربى استقامتده دوام ايدن تاسيلى سلسله جبالى ايله تاسيلى يابلاسنك جنوب اتكلرنده واقع آدمار اووه سى ناميله معروف واسع بر اووه ده كائندر. آدمار اووه سى تاسيلى طاغلرينك جنوب ورسانندن اينن وادي لريله توارقلرجه بك مقبول بر مرعا تشكيل ايدر. تاسيلى سلسله جبالى وبوسلسله دن تشعب ايدهر ك جنوب شرقى يه طوغرى اون ايكنجى [*] طول دأر سنه قدر دوام ايدن تومو سلسله جبالى بحر سفيد سطح مائلى سودان وچاد كولى مائلا سندن تفريق ايدن خط تقسيم مياهى تشكيل ايدرلر. جانت غات بلده سنه يوز اللى كيلو متره مسافه ده واقع ايسده جياك واينيش ويوقوشلرك مناعتى وصربلنى سبيله آنجق قافله لر بو مسافه يى آلتى، يدى كونده قطع ايدهر بيلرلر.

اهميت مرقعيسى — تخميناً اون بيك قدر خرما آغاغنى حاوى

[*] بوراده كى طول دائره لرى پارس مبدأ طولنه نظر آدر.

اولوب بش قريه دن عبارت اولان جانت قريه س نك بالنفس هيچ بر اهميتى يوقدر. آنجق غات و مرزق بلده لرى كجى جانت قريه سى ده غدامس وطرابلسدن آير طريقيه زندر وقانونيه كيدن قافله طريلرينك وغاندن هوغار توارقلرينك ساكن اولدينى نواحى يه كيدن طرق ومعارك كذركاهنده بولنديغندن على العاده بر كاربانسراى اولمقندن باشقه بر قيمت خصوصيه سى يوقدر. سرت وغابس كورفلزلى ساحلندن وصوك عصرلرده بتخصيص طرابلس غربدن حركت ايدن قوافل تجاريه غدامس وغات طريقيه غرباً و مرزق طريقيه شرقاً كيدن يوللرى تعقيب ايدهر ك چاد كولى جوارينه وبالخاصه سودان غربى ونيژريا حوضه سنده كى ممالك متسعه نك باشليجه بر تجار تكاهى اولان قانونبلده سنه متوجهاً حركت ايدرلردى. بو ايكنى استقامت اوزرنده مرزق — كاوار وغدامس — غات — آير موقعلى بر كاربانسراى نقطه لرىنى تشكيل ايدرلردى. بو كاربانسرايلرده يورغون دوه لرى دينلديرمك ويكى دوه لر تدارك ايتك ويولجىلرك ارزاق ومهمات سفر يه لرىنى تدارك ايتك ايچون قوافلك توقف و آرام ايتلرى يوزندن بر مررا كز تجارت حالى آلمشدر. جانت موقعى ايسه غاندن قانونيه كيدن طريق مستقيم اوزرنده اوليوب غاندن تماسيت قويوسنه و تين تراين واديسنه دوغرى غرباً بويوك برانخنا حاصل ايدن ايكنجى طريق تجارت اوزرنده واقعدر. صحرا منطقه لرنده بر چوق سنه لر كندىنى بكتلديرن ياغمورلرك ندرتسندن دولايى غات ايله آير بيننده كى شرقى طريق ده صولرك فقدانى قافله لرى بر چوق زمانلر غرب يولندن حركته مجبور ايتديكى جهته تجار و دوه جيلرده بو صورته جانتده بر مدت آرام ايدرلر.

اهميت سياسيه سى وناسر فحيمسى — جانتك بزم ايچون اهميت سياسيه سندن بحث ايدهر بيلمك ايچون بدرجه يه قدر توارقلردن وبونلرك حال ووضعت حاضره لرندن بحث ايتك لازمكلىر. توارقلر باشليجه ايكنى قسمه آيريلير: شمال توارقلرى، جنوب توارقلرى، شمال توارقلرى ايكنى بويوك قيله دن مركبدر: هوغار توارقلرى، آزرغر توارقلرى. هوغار توارقلرى ۲۲ نجى عرض واىكنجى طول دائره لر ينك تقاطع ايتديكى جوارده واقع هوغار طاغلرندن باشليه رق شماله دوغرى دوام ايدن بويوك ايفارغار واديسنك غرب طرفده وتوات وتى دى كلت نواحيسنك قسم جنوبي سنده كى اراضى ده خيمه نشين وسيار بر حالده درلر. فرانسزلر تواتى ضبط و اشغال ايتدكدن صوكره دايما ياغما كرلاك و چاپوچلىقندن فارغ اوليان توارقلر توات قرا و نواحيسنى ده راحت براقامغه باشلامشدر و نهايت فرانسزلرده هوغارلرى. تأديب مقصديله ياغمه جيلرى تعقيب ايدهر ك هوغار جبالى ده استيلا ايتمشدر. اوزمان وقوعبولان ونتيجه قطعيه يى كوسترن مصادمه يى متعاقب هوغارلر فرانسى يه اطاعته مجبور اولمشدر. انجق رئيسلرى اولان شيخ ايتسى Eteyssi فرانسى تابعتى قبول ايتمه رك ترك وطن ايتمش و ۳۲۳ سنه سى دعوت اوزرينه غات جوارينه عائله سى و بعض افراد قيله سيله برابر هجرت ايتمشدى. فرانسزلر اوتهدنبرى هوغارلردن